

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložil(a) student(ka): **Petra KOKOŠKOVÁ**
Název práce: **Německá menšina a Pražské jaro 1968**

Oponoval (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci v rámci instituce): **PhDr. Miroslav Kunštát, Ph.D.**

1. OBSAH A CÍL PRÁCE:

Bakalářská práce P. Kokoškové se zabývá konkrétními dopady reformního procesu Pražského jara 1968 na situaci německé menšiny v Československu. Jedná se o téma, které bylo v dosavadních pracích o osudech německé menšiny po 1. světové válce spíše naznačeno (souhrnně např. Tomáš Staněk, na FSV např. Martin Svárovský zejména k vývoji po r. 1989, z právního pohledu pak především René Petráš), nikdy se nestalo – pokud je oponentovi známo – předmětem samostatného zpracování. Proto lze označit volbu tématu za šťastnou, a to tím spíše, že se autorka rozhodla zpracovat nadstandardně obsáhlý soubor pramenů a literatury. S tím souvisí i poměrně široký okruh nadhozených problémů a otázek (s. 10-11), jejichž důkladné zpracování by ovšem nutně přesáhlo formát bakalářské práce a vyžadovalo by logicky i důkladnější odbornou přípravu autorky v řadě oblastí. V tomto smyslu byly formulované cíle příliš ambiciózní a vyžadovaly by důkladnější znalost tehdejšího společenského a historického kontextu, resp. i kontextu mezinárodního, který je sice avizován (ohlas v zahraničí, excerpce západoněmeckých médií), avšak ve vlastním textu je zohledněn jen minimálně.

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ:

Náročnosti tématu odpovídá, jak už bylo výše naznačeno, poměrně rozsáhlý korpus pramenů a literatury. Zdá se však, že některé excerpované prameny do textu vstoupily minimálně, např. německá a speciálně sudetoněmecká média (týdeník *Sudetendeutsche Zeitung*), která se situací německé menšiny v ČSSR, tedy v jejich dílce *heimatverbliebene Deutsche*, poměrně podrobně zabývala. Naopak lze v této souvislosti přivítat využití předmětných částí pozůstalosti bývalého bavorského ministra vnitra Alfreda Seidla (CSU) v Bavorském státním archivu v Mnichově. Přivítat lze využití archivních pramenů stranické provenience (fondů ÚV KSČ v NA Praha), resp. i fondů ÚV NF. V seznamu pramenů ovšem chybí parlamentaria, na které se ovšem ve vlastním textu autorka zejm. v souvislosti s projednáváním zákona č. 144/1968 Sb. odvolává. Oponent postrádá v úvodu podrobnější komentář a zhodnocení literatury a bližší charakteristiku archivních pramenů, podobně absentuje i dnes víceméně obligatorní pasáž k metodologii a interdisciplinárnímu vymezení práce. Poněkud matoucí je nedůsledné a někdy nepřesné označování některých relevantních orgánů KSČ resp. ÚV KSČ (promiscue „byro“, „byro ÚV KSČ“, „byro pro řízení stranické práce v českých zemích“, jejich vazba na ideologické oddělení ÚV), což vede k občasně nesrozumitelnosti, a to zejména proto, že s federalizací státu došlo i k důležitým organizačním

změněnám v rámci vládnoucí strany. To se týká ostatně i provázání některých pasáží textu na změněné kompetence některých státních orgánů.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ:

Výhrady formálního a jazykového charakteru lze mít pouze v detailech. Polemizovat lze například s vhodností užívání termínu „integrace“ v souvislosti s komunistickou národnostní politikou v 2. polovině 50. let na s. 15 i jinde (dle mínění oponenta by byl vhodnější termín „asimilace“ či „asimilační“ politika). Občas se v textu objeví rušivé překlipy či málo srozumitelné věty resp. stylisticky neobratné formulace a obraty (viz poslední věta 2. odstavce na s. 40).

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE:

Navzdory příliš ambiciózním cílů práce lze výsledný tvar práce ocenit: přináší detailní obraz o ambicích a přáních německé menšiny v období Pražského jara 1968, které „zezdola“ demokratizační proces přirozeně vyvolal a „shůry“ jim bylo se značnou mírou vstřícnosti přitakáno, včetně možnosti zřízení menšinové organizace KSONN (Kulturní sdružení občanů německé národnosti), která existuje – vedle dalších organizací německé menšiny – až dodnes. Výsledkem bylo de iure i de facto zrovnoprávnění ignorované německé menšiny s ostatními uznanými národnostními menšinami v ČSSR skrze zákon č. 144/1968 Sb. jako jednoho z chatrných výsledků československého obrodného procesu (vedle federativního uspořádání státu), které – byť v redukované podobě – přečkaly následnou normalizaci, resp. její radikální periodu na počátku 70. let. Tato základní téze platí i navzdory skutečnosti, že na tento zákon měly navazovat detailní zákony prováděcí, které však již v normalizačním období nikdy nebyly přijaty. V práci lze nejvíce postrádat absenci mezinárodního kontextu: pohled zvenčí skrze excerpovaná zahraniční periodika vstupuje do autorčiny perspektivy jen výjimečně. Bylo přitom zjevné – a ukázala to i katalogizace bilaterálních problémů mezi ČSSR a SRN v souvislosti s projednáváním smlouvy o zřízení obchodních zastupitelství z r. 1967 resp. expertní přípravy na rozhovory v souvislosti s uvažovaným navázáním plných diplomatických styků v r. 1968 – že otázka postavení německé menšiny v ČSSR bude hrát v budoucích vztazích značnou roli, kterou nebude moci československá strana ignorovat.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ:

Během ústní rozpravy by bylo vhodné, aby se autorka vyjádřila k mezinárodnímu kontextu dané materie (viz výše) a také k otázce, proč normalizační režim – navzdory ingerencím a shůry nařízeným čistkám v orgánech KSONN – víceméně akceptoval poněkud zlepšené postavení německé menšiny po r. 1968, i když samozřejmě relativizované ještě intenzivnější emigrací do SRN na základě politiky „slučování rodin“ po navázání diplomatických styků mezi ČSSR a SRN v roce 1974, tedy rychlým úbytkem příslušníků menšiny.

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA:

Předloženou bakalářskou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji její klasifikaci stupněm „velmi dobře“, v případě přesvědčivé ústní obhajoby stupněm „výborně“.

Ve Voznici 21. srpna 2015

Podpis: